Юқори даражадаги Ўзбекистон-Ҳиндистон саммити янги шароитларда икки мамлакат ўртасидаги стратегик шерикликни ривожлантириш суръатини мустаҳкамлади

ЮҚОРИ ДАРАЖАДАГИ ЎЗБЕКИСТОН — ҲИНДИСТОН САММИТИ ЯНГИ ШАРОИТЛАРДА ИККИ МАМЛАКАТ ЎРТАСИДАГИ СТРАТЕГИК ШЕРИКЛИКНИ РИВОЖЛАНТИРИШ СУРЪАТИНИ МУСТАҲКАМЛАДИ

Ўзбекистон ва Ҳиндистоннинг маданий-тарихий жиҳатдан яқинлиги, узоқ муддатли манфаатлари ва мамлакатлар иқтисодиётининг бир-бирини тўлдирувчи хусусият касб этишининг мос келиши ҳамда иккала томоннинг кенг қиррали ҳамкорликни бирга ривожлантиришга интилиши кўп асрлик Ўзбекистон — Ҳиндистон дўстлигининг стратегик шериклик форматига айланишини табиий ҳолга келтирмоқда.

Таҳлил

Айниқса, Ўзбекистон — Ҳиндистон ҳамкорлигини сифат жиҳатдан янги босқичга олиб чиқиш масалаларига бевосита икки мамлакат раҳбарларининг алоҳида эътибор қаратишаётгани давлатлараро муносабатларнинг бундай мустаҳкамланишини осонлаштирмоқда. Жорий йилнинг 11 декабрида глобал эпидемиологик инқироз ва унинг иқтисодий оқибатлари сабабли дунёдаги ҳозирги оғир вазиятда бўлиб ўтган Ўзбекистон ва Ҳиндистон раҳбарларининг онлайн саммити ҳам буни тасдиқлайди.

Ушбу учрашув Президент Шавкат Мирзиёев ва Ҳиндистон Бош вазири Нарендра Модига йил охирида ҳамкорлик натижаларини сарҳисоб қилиш, коронавирус пандемияси атрофидаги вазият ҳамда томонларни қизиқтирган минтақавий ва глобал масалалар бўйича фикр алмашиш имконини берди. Шу билан бирга, Ҳиндистон ва Ўзбекистон ўртасидаги стратегик шерикликни янги, янада юксак босқичга олиб чиқиш бўйича янги режалар ва келгуси ишлар белгилаб олинди.

Ишонч муҳитида бўлиб ўтган онлайн-учрашувни Ўзбекистон — Ҳиндистон муносабатларида янги бошланғич нуқтани яратган яна бир муҳим воқеа, деб баҳолаш мумкин. Саммит якунида эришилган қатор келишувлар тўплами ҳам бундан далолат беради: давлатлар етакчилари қўшма баёнотни қабул қилдилар ҳамда 9 та ҳукуматлараро ва идораларо битимлар ва меморандумлар қабул қилинишини маъқулладилар.

Шу билан бирга, пандемия даврида бўлиб ўтган онлайн-учрашув Ўзбекистон — Ҳиндистон муносабатлари нафақат синовдан ўтганлигини, балки кўп босқичли стратегик ҳамкорликни намойиш этганининг ҳам далилига айланди. Масалан, транспорт бирлашуви ва Преференциал келишув тўғрисидаги хулоса масаласини тезлаштириш орқали ҳар икки мамлакат иқтисодиётлари ҳамкорлигини кенгайтириш учун имкониятлар қидириш ишлари давом этмоқда. Бу савдо алоқаларини жадаллаштириш ва алоқалар ҳажмини 1 миллиард АҚШ долларига етказиш имконини беради.

Инвестиция соҳасидаги ҳамкорлик яна бир муҳим йўналишга айланди. Хусусан, музокараларда ҳар икки мамлакат эркин иқтисодий зоналари, жумладан, Андижон вилоятидаги Ўзбекистон — Ҳиндистон эркин фармацевтика зонаси салоҳиятидан фойдаланиш истиқболлари муҳокама қилинди. Бунда иккала мамлакатнинг масъул вакилларига инвестицияларни илгари суриш ва ҳимоя қилишга хизмат қиладиган икки томонлама инвестиция битимини тузиш ишларини жадаллаштириш бўйича кўрсатма берилиши муҳим келишувлардан бири бўлди. Бу борада Шавкат Мирзиёев инвестициялар ва Ҳиндистон ҳукуматининг "Ҳиндистонда ишлаб чиқаринг" флагман дастури доирасида ишлаб чиқариш учун Ҳиндистон салоҳиятини жалб қилинишини маъқуллади. Ўз навбатида, Нарендра Моди умумий ҳажми 448 миллион долларлик кредит маъқулланганини тасдиқлади. Ушбу маблағ Ўзбекистонда йўл қурилиши, оқова сувларни тозалаш ва ахборот технологиялар соҳасидаги тўртта лойиҳани ривожлантириш учун тақдим этилади. Буларнинг барчаси пандемия инқирози тугагунига қадар Ўзбекистон ва Ҳиндистон томонидан ўзаро манфаатли бўлган амалий йўналишлар бўйича кўп қиррали ҳамкорликни ривожлантиришда мустаҳкам асос яратилишини кўрсатади.

Биринчидан, икки томонлама ҳамкорлик кун тартиби тобора кенгаймоқда, унда янги драйверлар пайдо бўлмоқда. Инновацион соҳа улар орасида энг истиқболли ва умидли йўналиш ҳисобланади. Ушбу саммитда қайта тикланадиган энергетика, рақамли технологиялар, киберхавфсизлик соҳалари бўйича ҳамкорлик меморандумларининг имзоланиши самарасида Ўзбекистон бу соҳада дунё етакчиларидан бири бўлишга даъвогарлик қилаётган Ҳиндистоннинг технологик-инновация салоҳиятидан кенг фойдаланиш имконига эга бўлади. Сўнгги йилларда Ҳиндистон дунёдаги IT-хизматлар ва дастурлаш соҳаси бўйича устун мавқега эга бўлмоқда. Ҳиндистон IT-тармоғи фақат экспортга ишлаши ҳам бежиз эмас. У IT-саноат даромадининг қарийб 75% ни ташкил қилади. Айни дамда ушбу тармоқнинг мамлакатдаги йиллик жами даромади 175 миллиард доллардан ошиқроқ деб баҳоланмоқда. Ҳиндистонда шаклланган барқарор стартап-экотизим алоҳида эътиборга лойиқ. У дунёдаги технологик стартаплар сони бўйича етакчилик қилмоқда. Шу нуқтаи назардан, ушбу соҳадаги ҳамкорликни мустаҳкамлаш Ўзбекистоннинг мамлакатда ахборот технологияларини ривожлантириш, жумладан, 2023 йилда мамлакат ЯИМда рақамли иқтисод улушини икки бараварга ва бу соҳадаги хизматлар ҳажмини 3 бараварга ошириш стратегик режаларига мос келиши аниқ. Ушбу мақсадларга эришишда ўзининг илғор тажрибаси билан ўртоқлашишга тайёр эканини билдираётган Ҳиндистон, айниқса, Президент Шавкат Мирзиёев ташаббуси билан ишлаб чиқилган 2025 йилгача "Бир миллион ўзбек дастурчиси"ни тайёрлаш дастури доирасида ишончли ҳамкор бўлиши мумкин.

Иккинчидан, икки мамлакат раҳбарларининг транспорт алоқаларини ривожлантириш бўйича алоқалар фаоллашиб бориши, кейинчалик истиқболда Ўзбекистонни Ўмон кўрфази орқали Ҳиндистон билан боғлайдиган "Шимол — Жануб" лойиҳасини кучайтириши ва Ўзбекистон юкларини Жанубий Осиёга олиб боришини енгиллаштириши мумкин. Марказий ва Жанубий Осиё минтақалари ўртасида транспорт-логистика туташ жойлари истиқболда бирлашиши бенефициарлари нафақат икки мамлакат бўлишлари мумкин, бунда Афғонистонни ҳам инобатга олиш керак, унинг ҳудудидан Афғонистонни минтақаларо савдо тизимига тортиб кирилишини таъминловчи транспорт-коммуникация йўллари ўтади. Бу, сўзсиз, Афғонистон можароси бартараф этилишига ёрдам беради, қўшни мамлакатда узоқ муддатли ва барқарор тинчликка эришиш жараёни учун ижтимоий-иқтисодий асос яратади. Натижада минтақадаги барча мамлакатлар учун транзит имкониятлари афзалликларидан фойдаланиш, шаклланаётган янги моделнинг глобал занжиридаги етказиб бериш ва ўз иқтисодиётлари жаҳон иқтисодиёт тизимига чуқур интеграллашувига кенг имкониятлар очиб беради.

Учинчидан, томонлар фақат Ўзбекистон — Ҳиндистон муносабатларига янги динамика бағишлаш билан чекланиб қолмайди. Бизнинг давлатимиз бутун Марказий Осиё минтақаси манфаатларини ишончли илгари сурадиган мамлакат сифатида чиқмоқда. Бунинг ёрқин намунаси сифатида Ўзбекистон томонидан "Марказий Осиё — Ҳиндистон" форматидаги мулоқотни ўтказиш ташаббусини кўриш мумкин. Уни барча иштирокчилар қўллаб ва юқори баҳо бериб келмоқда. Ушбу майдон фаолияти Нью-Делининг Марказий Осиё пойтахтлари билан фаол ҳамкорлик олиб бориши учун қулай шароитлар яратди. Ҳиндистон сиёсий ва эксперт доираларида Ўзбекистоннинг минтақадаги янги курси туфайли минтақада барқарорлик ва ривожланишни таъминловчи вазият юзага келди, деган фикр илгари сурилмоқда.

Бундай шароитда Нью-Дели Марказий Осиёда юзага келаётган янги имкониятлардан фойдаланиб қолмоқчи бўлмоқда. Ҳиндистон компаниялари томонидан биринчи планга товар ва хизматлар бозорларига эркин кириб бориш, шунингдек, Марказий Осиё мамлакатлари иқтисодиётининг истиқболли тармоқлари ўзлари учун анъанавий ҳисобланиб келган — ахборот технологиялари ва дастурий таъминот, фармацевтика ва тиббий жиҳозлар, тўқимачилик, чарм маҳсулотлари ҳамда бошқа соҳаларга кириб бориш ва ўз жойини эгаллаб олиш мақсадлари чиқиб келмоқда.

Ушбу вазифаларни бажаришнинг долзарблиги Ҳиндистоннинг жаҳонда Осиёнинг йирик савдо ва саноат салтанати сифатидаги ўз позицияларини мустаҳкамлаб олиш ташқи иқтисодий устувор вазифалари билан узвий боғлиқдир. Ушбу контекстда шуни таъкидлаб ўтиш керакки, Нью-Дели минтақадаги асосий савдо шерикларининг ўнталигига киради. Ҳиндистон томони минтақада фармацевтика соҳасида сезиларли қатнашиб келмоқда. Ҳиндистонга Марказий Осиё мамлакатлари дори-дармон маҳсулотлари импорти улушининг 30 фоизи тўғри келмоқда.

Умуман олганда, икки мамлакат раҳбарларининг шахсий саъй-ҳаракатлари туфайли, Ўзбекистон — Ҳиндистон муносабатларида яқинлашиш томонига, шунингдек, иқтисодиётларини бир-бирларини тўлдириш ва ўзаро боғланганлигини таъминлаш томонига сифат жиҳатдан силжиш бўлмоқда. Ўзбекистон ва Ҳиндистон ўртасидаги бундай шерикликнинг ривожланиб бориши Афғонистонни минтақавий ўзаро боғлиқлик тизимига интеграция қилиб, Марказий ва Жанубий Осиё ўртасида узоқ муддатли ҳамкорликнинг мустаҳкам пойдевори бўлиб хизмат қилади.

Санжар ВАЛИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақаларо тадқиқотлар институти директорининг ўринбосари,
Азиз КАРИМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Стратегик ва минтақаларо тадқиқотлар институтининг етакчи илмий ходими.
ЎзА.

«Халқ сўзи» газетаси № 262, 13.12.2020